

ihn nicht gefunden, weil ich die Überzeugung habe, dass sie den Frauen selber am allermeisten schaden würde". Deze zinsnede wordt door schrijver aldus vervolgd: „Dagegen habe ich mich immer für eine Erweiterung der Indikationstellung nach der medizinischen, sozialen und eugenetischen Seite entschieden und sehe trotz aller Ablehnung, welche diese Forderungen erfahren haben, noch heute darin die einzige und beste Gewähr, einen grossen Teil des Unheils abzuwenden, welches die heimliche Fruchtabtreibung verursacht". Deze denkbeelden zullen ongetwijfeld bij velen, onder wie ook ik mij moet rekenen, geen instemming vinden.

Afgezien van deze meer principieele quaestie, bevat het boekje zooveel uitnemende gegevens, dat het ongetwijfeld met vrucht kan worden gebruikt, door degenen, die het belangrijke vraagstuk van de moederschapszorg willen bestudeeren.

R. N. M. EYKEL.

Rheumaprobleme, Band II. Gesammelte Vorträge, gehalten auf dem II Aertzekursus des Rheuma-Forschungsinstituts am Landesbad der Rheinprovinz in Aachen. Oktober 1930. GEORG THIEME, Leipzig. 1931. (176 bladz., 72 afbeeldingen). Prijs: 12 Mark.

De tweede artsencursus, uitgaande van het „Rheuma-Forschungsinstitut", heeft evenals de eerste in 1928, weder vele Duitsche onderzoekers te Aken aan het woord laten komen en in een 15-tal hoofdstukken zijn de verschillende voordrachten verzameld in een keurige uitgave met vele afbeeldingen.

Een overzicht van al deze zoo uiteenloopende artikelen zou te veel plaatsruimte vragen; een enkelè greep moge belangstelling voor dit werk wekken.

ASSMANN uit Leipzig behandelt de pathogenese en de kliniek der chronische gewrichtsziekten, wijst op de twee groote groepen, die men moet onderscheiden: de degeneratieve vormen (arthroses) en het gewrichtslijden met ontsteking (arthritides).

ECKSTEIN uit Düsseldorf schrijft over de differentieele diagnose van het rheumatisme en de er mee verwante ziekten in den kindereleeftijd, o. a. over de ziekten van STILL, PERTHES en KÖHLER.

GEHLEN uit Aken deelt de uitkomst mede van de behandeling der „infectarthritis", zooals men deze in Aken na het bezoek van ROSENOW is gaan toepassen, uit welke mededeeling wel enthousiasme blijkt voor het verwijderen van infectiehaarden; de volgende schrijver, GRÄFF uit Hamburg, beziet in „infectieziekten met verschijnselen van rheuma en de leer van de focale infectie" de resultaten zeer critisch van een anderen kant en is zeker niet enthousiast.

KREBS uit Aken geeft een overzicht van de zoogenaamde rheumatische wervelkolomziekten en MANTEUFEL uit Düsseldorf behandelt in een zeer lezenswaardig artikel „de tegenwoordige stand van de aetiologische kennis van den infectieusen rheumatismus".

In „voeding en voedingsstoornissen in verband tot den zoogenaamden rheumatismus" schrijft STRAUZ uit Berlijn over zoutarm diët,

diëet volgens GERSON en levert hij critiek op de door PEMBERTON zoo vaak gevonden hyperglycaemie bij rheumapatiënten.

Ook van tandheelkundige zijde heeft men twee voordrachten laten houden, en ten slotte noem ik een zeer belangrijk hoofdstuk van ANTON FISCHER uit Aken over „Validiteitsbeoordeeling” (Begutachtung) van rheumatische zieken, waarin prognose der verschillende ziekten en invaliditeit van de lijdens wordt besproken. Hij wijst terecht op het groote belang van een juiste diagnose uit klinisch onderzoek, Röntgenonderzoek en vooral ook uit de anamnese.

Tot het stellen van een juiste diagnose en dus tot het beter behandelen van onze patiënten draagt het bestudeeren van deze voordrachtenreeks zeker bij!

H. VAN WELY.

Dr. RISER, *Le Liquide céphalo-rachidien. Physiologie et exploration du système ventriculo-méningé.* Uitg. MASSON et Cie., 1929, Paris, 247 blz. Prijs 28 frs.

Dit uit de neurologische school van Toulouse afkomstige werk berust op ongeveer 600 waarnemingen bij dieren en 3000 bij menschen, en wel klinische, humorale, histologische, radiographische en chirurgische. De verwerking van dit vele eigen materiaal tusschen den tekst, ten einde ons inzicht in theorie en practijk te verruimen en overal de belangstelling levendig te houden, is zeer geslaagd. Na een uitvoerig hoofdstuk over de techniek der verschillende puncties: lumbale, atlo-occipetale, cervicale en de verschillende types van craniale puncties naar de vochtsinussen van de basis en naar de hersenkamers, met hun zoo verschillende toegangswegen en wonderlijk knappe techniek, volgt een hoofdstuk over het onderzoek van het vocht zelf uit de verschillende ruimten, met veel nadruk op de klinische beteekenis der vondsten. Met veel proefnemingen wordt vervolgens het moeilijke vraagstuk over de vormingsplaats van den liquor behandeld: door den chorioidaalplexus of diffuus, extra plexueel. De schrijver komt tot het besluit, dat de eerste bron de voornaamste is en dat er een langzame vochtstroom bestaat van de ventrikels naar de hersenvliezen. De hoeveelheid afgescheiden en weer geresorbeerde liquor is gering. Dan worden behandeld de betrekkingen tusschen den liquor en de witte en grijze hersenstof, welke van belang zijn voor de intra-ventriculaire en intrarachnoidale therapie. Ook de permeabiliteit der meningen voor physiologische en vreemde stoffen, onder normale en pathologische omstandigheden, krijgt een groote plaats. Hierop volgen hoofdstukken over de drukmetingen, over het inbrengen van gas, van kleurstoffen, van lipiodol in de vochtruimten, alles met de waarde voor de diagnostiek uitvoerig besproken. Een aantal kortere hoofdstukken, naar de namen der ziekten gerangschikt, behandelt de leerings, die men voor een juiste diagnostiek uit het besprokene moet trekken. Een uitstekend boek, waarvan ieder, dien van nabij het liquoronderzoek aangaat, veel plezier zal beleven.

A. J. L. TERWEN.